

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Osztályozás

Tárgy: 9439

Szerző: H. J.
Cím: Budai Vár története

Forrás: Magyar Vasárnap

1950. VI. 25.

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.) (Oldal)

Személy:

Helyszám:

"12" / -

Hány esztendő s a vén Buda?

A budai Vár négy nagy ostromot élt át az elmúlt tíz évszázad alatt. Megtépte, megszállta valamennyi, némelyik teljes romba is döntötte, de mindig újjáéledt poraiból. Először a tatárok pusztították el 1241-ben, aztán a törökök alakították át s az 1686. évi felszabadító ostrom csak négy nagyobb köépületet és a Mátyás-templomot hagyta meg. Száz évvel ezelőtt, 1849-ben, amikor a honvédsereg vívta meg, egyetlen épülete sem maradt épen. Nem is csoda, hiszen az 1849-es ostromnak volt olyan napja, amelyen egyetlen budai honvédtűz százszázhatvan löveget röpített a Várba.

Az 1945. évi felszabadító ostromot ügylatszük jóval hamarabb kiheveri a magyar népi demokrácia újjáépítő akarata folytán a Vár, mint az előzőket. A házromokat, amelyek az utcákat eltorlaszolták, már rég elszállították s hogy szabaddá váltak a régi alapfalak és pincék, csak most látjuk, milyen sok történelmi ereklyét rejt még a Vár. Tömegével kerül

előnk az elsuhant századok sok-sok elfelejtett emléke, az idő és a föld féltő gonddal őrizte meg és rejtette el ezeket az emlékeket...

TITKOK A FÖLD ALATT.

A múlt század végén sokszor megfordultam a Várban. Abban az időben a várbeli fiúk nagy mulatsága volt egy-egy titokzatos pince felkutatása. Persze nem az első, hanem a második vagy harmadik emelet mélységben, ahol a falakban kisebb-nagyobb üregeket, téglából rakott vagy kőbe vájt fiülkéket fedezhettek fel. Ki tudná megmondani, milyen célt szolgáltak ezek a többemelet mély pincék, hatalmas üregek, titokzatos folyosók, amelyeket a fölötté levő házak gazdái itt-ott el is falaztattak s a kutak, amelyek a pincék mélyén tátongtak s hosszú-hosszú ideig zuhant beléjük a ledobott kő, amíg jelezte a vizet.

Mennyi titkot rejteget a Vár százszázados élete! Akkor az öregek még emlékeztek úgy a Vár, mind a földalatti titokzatos építményekhez fűződő történetekre. Én meghallgattam a történelmi múlt emlékezeit. Ime ezek közül néhány jegyzet, ami a múlt időkből megmaradt s a budai Vár emlékeit és titkait idézi fel.

Akárhány esztendő s Budavára, semmiesetre sem olyan vén, mint az országútja, amely már akkor is rég megvolt, amikor vár még nem állott a hegyen. A régi út ugyanúgy északról húzódott, mint a mostani, a Várhegynél kettéágazott s továbbment dél és délnyugat felé. A római hódítók, akik 41-ben szállták meg a Dunamentét, már ősi településeket találtak Budán. Uralmuk 378-ban ért véget s ekkor új hódítók jelentek meg, a húnok. Attila király bátyjával, Budával uralkodott és hatalmuk a Volgától a Dunáig, majd a Rajnáig terjedt. A hún birodalom központja a Duna-Tisza köze volt, itt székel a „Attila” míg Buda egy megmaradt római város, Aquincum szomszédságában lakott. És ezt a területet róla Budának nevezték el. Attila rossznéven vette, hogy Buda sajátmagáról nevezette el ezt a Duna-melletti területet s nem Etelevárnak, ahogy megparancsolta volt s ezért megölette testvérét és uralkodótársát. A húnok azonban továbbra is Budának nevezték a dunamenti várost s Buda másfélszáz év óta ezen a néven szerepel a történelemben.

A húnok nyomába az avarok léptek. Uralkodójuk Baján chagan ugyan csak Budát jelölte ki birodalma székhelyül. Innen indultak hadba, itt fogadták adófizetőiket, de idővel ugyanaz a sors érte őket, mint a húnokat. Nyomukban Árpád vezér jelent meg hadaival a Duna mellett s tábort ütött a melegforrásoknál. Majd bevonult főembereivel és vitézeivel Attila király

városába Budára, amely akkor már négyszázötven éve viselte ezt a nevet. Az árpádházi vezérek, fejedelmek és királyok udvartartása Csepel, Székesfehérvár és Esztergom között oszlott ugyan meg, de azért Budának is jelentős szerepe volt kezdettől fogva. A krónikák szerint a honalapító Árpád fejedelmet Óbudán egy forrás mellett hantolták el és ugyancsak Óbudán halt meg az utolsó árpádházi király, III. Endre, akit Budavár északi templomában temettek el.

MEGÉPÜL AZ ELSŐ VÁR.

A budai Várhegy már az első Árpádok alatt katonai jelentőségű hely volt, őrtornyokkal, vigyázó helyekkel, amelyek alapjait még a rómaiak rakták le. Ezeket a katonai épületeket és a mellettük kialakult várost 1241-ben a tatárok teljesen elpusztították, de mikor IV. Béla a tatárok kivonulása után visszatért az országba, nyomban parancsot adott, hogy a romok helyén kővárat építsenek. Így épült fel az első vár a budai Várhegyen. Ez a négyszögletű vár a Várhegy egész fennsíkját körülvette és a külső falak jóval a hegy lába előtt húzódtak, a mostani Mártírok-útja vonalában. A felsővárat — amelynek kövei ma már igen mélyen rejtőznek a későbbi korok építményei alatt — 1244-ben kezdték építeni s ezidőtől számíthatjuk tulajdonképpen a budai Vár történetét, amelynek érdekességeire hétről-hétre egy-egy rövid pillantást vetünk.

H. J.